

Handboek gedrag

'Eerst het kind, dan de leerling'

Beatrixschool
1-11-2022

Inhoud

Inleiding.....	4
Schoolregels.....	5
Uitgangspunten.....	6
Ongewenst en grensoverschrijdend gedrag.....	8
Top-groep.....	11
Aanvullende praktische aanvullingen op het handboek.....	11
Het anti-pestprotocol.....	12
Bijlage bij Handboek gedrag.....	16
Maatregelen/disciplines grensoverschrijdend gedrag.....	16
INSTEMMING.....	17

Inleiding

In dit handboek gaan we uit van het positieve: kinderen en ouders willen vanuit vertrouwen en veiligheid goed samenwerken met alle betrokkenen in school.

Voor ons als school, voor iedereen die daaraan als professional verbonden is, is het daarom van belang die veiligheid en het vertrouwen te waarborgen.

In dit handboek wordt een aantal uitgangspunten die daartoe bijdragen beschreven. Gewenst en effectief gedrag van ouders en kinderen wordt vooraf gegaan aan gewenst en effectief gedrag van professionals¹. De school geeft en is in doen en laten het expliciete voorbeeld van wat zichtbaar moet zijn in de veilige schoolomgeving. Vanuit het motto: "Goed voor elkaar!" verwachten we dit van alle bij de school betrokkenen.

Daarbij is het uitgangspunt dat het positieve wordt gestimuleerd, er wordt benoemd welk gedrag we meer zouden willen zien, samen met de kinderen en ouders. Als aan (gevoel van) veiligheid en gewenst gedrag gewerkt wordt, vraagt dat consequent en adequaat gedrag, duidelijke, voorspelbare procedures en afspraken en het benoemen van positieve verwachtingen.

Dit handboek beschrijft hoe dat op de Beatrixschool vorm krijgt. Daarnaast is in het laatste deel van dit handboek het pestprotocol opgenomen. Nieuwegein, november 2022.

¹ Daar waar we in dit handboek spreken over 'leerkracht/professionals', bedoelen we alle bij de school betrokken professionals: leerkrachten, onderwijsassistenten, studenten, directie, ...

Schoolregels

Veiligheid begint bij duidelijkheid en voorspelbaarheid. Daarom is een aantal schoolregels opgesteld. Daarbij zijn de algemene regels het belangrijkste en leidend. Deze regels worden, afhankelijk van wat in een groep speelt, expliciet geformuleerd of aangevuld in de eerste weken van het schooljaar, waarin alle groepen de schoolregels bespreken en kijken of aanvulling nodig/wenselijk is.

Naast de algemene regels zijn er de regels ten aanzien van werken. Voor alle kinderen (en ouders) is het belangrijk te weten wat we verwachten als we het hebben over een goede en effectieve werkhouding. Het is ook van belang dat alle professionals daarin dezelfde verwachtingen expliciteren, voorleven en handhaven. De regels zijn opgesteld vanuit een motiverende en positieve grondhouding waarbij de growth mindset² en het denken in kansen op groei uitgangspunt is. We gaan uit van hoge, realistische verwachtingen. Deze regels worden in de diverse groepen aangevuld of geëxpliciteerd waar nodig.

Tenslotte zijn er de regels die voor de pauzes en de momenten op het plein gelden. Sommige groepen of kinderen hebben behoefte (tijdelijk, in het leerproces) om pauzes voor te bespreken (wat ga je doen, met wie ga je het doen, wat doe je als...) en te evalueren (hoe ging het met ..., wat is al gelukt, wat zou je volgende keer anders willen, ...). Ook deze regels worden in de diverse groepen aangevuld of geëxpliciteerd waar nodig. In het kader van duidelijke verwachtingen is het bespreken en zichtbaar maken van de regels belangrijk.

Schoolregels³, algemeen:

(alle bij school betrokken professionals en ouders zijn voor naleving verantwoordelijk)

We zijn respectvol⁴

We zijn eerlijk en houden ons aan de regels

We zeggen positieve dingen

We gebruiken een rustige stem

We doen wat goed is voor elkaar en onze omgeving

Schoolregels, werkhouding:

(de bij de groep betrokken professionals en ouders zijn voor naleving verantwoordelijk)

We zijn klaar om te leren⁵

We doen ons best

We helpen elkaar

We zetten door

We werken rustig

Schoolregels, plein en pauze:

(Pleinwacht en overige leerkrachten zijn voor naleving verantwoordelijk. pleincoaches ondersteunen)

We zijn aardig voor elkaar

We spelen veilig

We delen en gaan om de beurt

We gaan zorgvuldig met materialen om

Mensen leren van wat ze zien, niet van wat ze horen

Regels opstellen en vaststellen is de makkelijkste stap. Het (laten) naleven ervan vraagt naast de dagelijkse, expliciete aandacht voor de regels veel van de leerkracht. We kunnen als leerkracht (en ouders) alle regels en al het gewenste gedrag dagelijks bespreken, maar kinderen leren van wat ze je zien doen, niet van wat je zegt en vervolgens zelf niet doet.

Voorwaarde om aan positief en effectief gedrag bij kinderen te werken, is de expliciete voorbeeldrol van de leerkracht. Dat vraagt het doorleven en voorleven van de schoolregels. En in het kader van die voorbeeldrol, past het dus ook (en is het van belang om) je excuus aan de groep aan te bieden als het je een keer niet lukt.

Als er in de groep versturende processen spelen die maken dat de schoolregels onder druk komen te staan, dan wordt altijd de directie geïnformeerd⁶. Samen met de intern begeleider, de gedragspecialist of eventueel andere expertise kan gekeken worden naar (groeps) interventies, begeleiding of ondersteuning door bijvoorbeeld de eigen Rots & Watertrainers.

² Zie deze uitleg (Engels en 'ondertiteld') https://www.youtube.com/watch?v=wPHuD09DB_w

³ Deze regels komen in posters op plekken in de school te hangen (en in de groepen)

⁴ We expliciteren dat in de groepen. We zijn hierin strak: uitingen van een kind waaruit disrespect blijkt (bewust of onbewust) worden benoemd. Zuchten, non verbale uitingen, verbale uitingen, lichaamshoudingen, ... We sturen hier ook expliciet op. Respect is bijvoorbeeld ook: als iemand je groet, groet je terug.

⁵ Te denken valt aan belangrijke voorwaarden: kinderen zijn goed uitgerust, hebben ontbeten, hebben ruimte in hun hoofd om te leren (en geen spanning vanuit thuis of school, die niet -voorlopig- is opgelost, maar ook: we werken expliciet aan focus/goede houding en helpen als leerkracht kinderen in de goede leerstand te komen in een veilige setting)

⁶ Dit wordt in eerste instantie door de leerkracht gemonitord, maar er kunnen ook signalen van leerlingen en/of ouders zijn die maken dat deze versturende processen zichtbaar en bespreekbaar worden.

Uitgangspunten

We gaan bij ons handelen uit van een positieve insteek: alle betrokkenen willen een veilige omgeving waarin kinderen optimaal tot ontwikkeling komen en waarin leren wordt gefaciliteerd door een vanzelfsprekend vertrouwen, structuur, rust en plezier.

Het komt voor dat een leerling gedrag laat zien dat de ontwikkeling in een veilige omgeving niet voor alle leerlingen ondersteunt. Het mede verantwoordelijk maken van de groep voor een positieve gedragsverandering is in dat geval een strategie. Het is hierbij essentieel dat de leerkracht te allen tijde de regie heeft op gedrag en de veiligheid waarborgt. De leerlingen kunnen het proces dat de leerkracht inzet ondersteunen, maar kunnen daar nooit verantwoordelijk voor zijn.

Onze tijd en interventies richten zich in onderstaande volgorde op beïnvloeden van en sturen op positief gedrag:

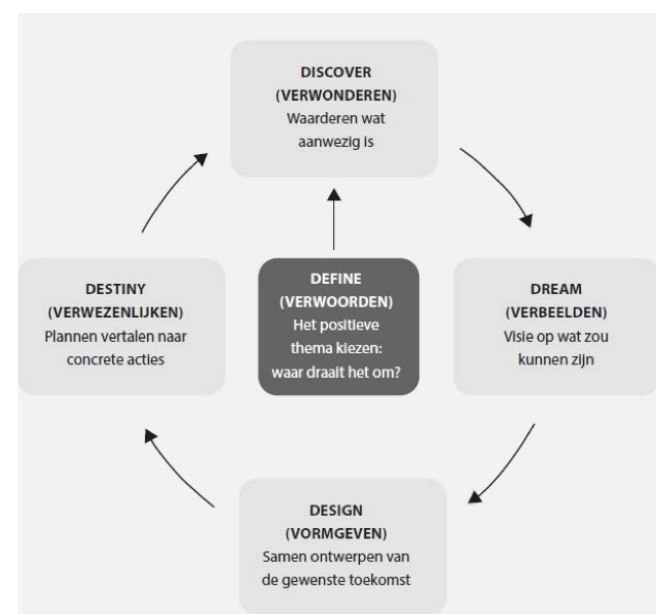
- de groep (80%)
- de subgroep(jes) (15%)
- de individuele leerling (5%)

Daar waar deze verdeling verstoord wordt, bespreekt de leerkracht dit met de directie én interne begeleider.

Gewenst gedrag wordt besproken, expliciet gemaakt en er worden (periodiek) pedagogische doelen gesteld om de kinderen te laten groeien in gewenst gedrag en persoonlijke groei. Successen (zowel voor de groep als voor een groepje/individueel kind) worden gevierd en daar waar het (iemand) niet lukt, wordt dit in de groep besproken, waarbij uitgangspunt is: samen (is altijd inclusief de leerkracht, als voortrekker en voorbeeld) helpen we om het wel te laten lukken. Wat is daar voor nodig, wat vraagt dat van mij en van jou, wat levert het ons op?

We gaan daarbij uit van erkende ongelijkheid⁷: De realiteit is dat niet alle kinderen alle pedagogische doelen op hetzelfde niveau aankunnen. Alle kinderen

hebben iets te leren van ons, sommige hebben meer te leren en sommige zullen de basisafspraken blijvend moeilijk vinden. De regels zijn echter niet rekbaar, omdat we staan voor (het gevoel van) veiligheid voor alle kinderen. We zoeken dus naar wat nodig is om de afspraken toch te kunnen handhaven. Dat kan dus betekenen dat een individueel kind (of een groepje) een andere aanpak krijgt dan de groep. Hierover is de leerkracht altijd expliciet naar de hele groep: waarom wijken we af, wat heeft het kind (het groepje) anders nodig dan de rest en hoe kunnen we daar met elkaar een bijdrage aan leveren. We benadrukken hierbij de win-win: het helpt de groep en het individuele kind. De positieve benadering benutten we vanuit waardierend onderzoeken⁸. Daarbij gaan we uit van de volgende cyclus:

Fase 1: Verwoorden: waar willen we meer van? Wat zouden we willen, waarom is het belangrijk om dit te leren/kunnen? Wat is ons doel?

Fase 2: Verdiepen: wat is er al op de beste momenten? Wat kunnen we al, wat weten we al, wat werkt er?

Fase 3: Verbeelden: hoe ziet het eruit als we kunnen wat we willen leren? Wat is het mooiste dat zou kunnen ontstaan? Stel dat het ons lukt, hoe ziet het er dan uit?

Fase 4: Vormgeven: Wat zouden we kunnen proberen? Wat zou een stap kunnen zijn? Ruimte om te experimenteren, proberen, oefenen.

Fase 5: Verwezenlijken: Wat gaat er al beter? Welke progressie zien we? Vastleggen en borgen wat werkt. Hoe is het gelukt om dit te bereiken, wat gaan we vaker doen?

Tenslotte is aanleren makkelijker dan afleren. In plaats van: "Wil je alsjeblieft je mond eens houden" (een 'niet' boodschap met mogelijk als gevolg dat de leerling niets meer wil zeggen, wat ook niet gewenst is) kun je zeggen: "Ik zou het fijn vinden als je anderen ook de ruimte kan geven, zodat we kunnen horen wat zij te zeggen hebben". (Een 'wel' boodschap, vanuit jezelf, je houdt de ander buiten schot.)

⁷ We spreken (als leerkracht en ouders) naar elkaar en naar de kinderen uit dat we niet hetzelfde zijn en niet hetzelfde nodig hebben. "Niets is zo ongelijk als de gelijke behandeling van ongelijken".

⁸ Appreciative Inquiry

Ongewenst en grensoverschrijdend gedrag

Ongewenst gedrag is gedrag dat niet in lijn is met de schoolregels. De algemene omschrijving: ongewenst gedrag is gedrag dat als bedreigend, vernederend of intimiderend wordt ervaren. Het kan zich uiten in de vorm van (seksuele) intimidatie, discriminatie, agressie, geweld en pesten. Iedere bij de school betrokken professional is bewaker van de afspraken en gaat daarom consequent om met sturen op de regels.

Uitgangspunt is dat onder elk gedrag een oorzaak zit. Investeren in het gesprek met het kind (en de ouders) is een essentieel onderdeel van het sturen op gedrag. We gaan ervan uit dat geen enkel kind ongewenst gedrag vertoont 'uit vrije wil'. Als we kinderen iets willen leren, vraagt dat van ons een open en nieuwsgierige houding: wat zit er onder het gedrag? Welke behoefte, angst, onzekerheid, geldingsdrang, ...) Met dit in ons achterhoofd, denken we oplossingsgericht: we kijken naar wat goed gaat, benoemen dat en bespreken waar we meer van willen zien. Wat levert het het de groep, het kind op, als er ander gedrag is? Hoe ziet het eruit als het wel goed gaat?

Bij beloning van positief gedrag is het belangrijk die beloning direct in te zetten (dus niet bij goed gedrag op maandag aangeven dat een paar dagen later extra mag worden buiten gespeeld). Voor de pauze laten zien dat het lukt, meteen daarna de afgesproken beloning inzetten.

We hebben binnen onze school kinderen die vanuit een trauma reageren op sociale situaties. 'Standaard' bijsturing op afspraken is daarbij waarschijnlijk een weinig kansrijke interventie. Het vraagt dat we ons verdiepen in de achtergrond, situatie, denkpatronen

en het zelfbeeld van het kind. We nemen daarbij kennis van de uitgangspunten van de trauma sensitieve school.

Voor sommige kinderen is onduidelijkheid, onrust en onveiligheid de norm vanuit thuis of vanuit het verleden. Rust, aandacht en positieve benadering kan dan juist een gevoel van onveiligheid en ongemak oproepen. Het creëren van onrust en strijd kan dan juist een manier voor kinderen zijn om te voelen dat ze er zijn, dat het weer 'is zoals het hoort'. Ons daarvan bewust zijn, maakt dat we dit gedrag anders kunnen interpreteren. Duidelijke, eerlijke en voorspelbare grenzen stellen helpt. Daarnaast het doorlopende bewustzijn dat kinderen zelf de boosheid en de grensoverschrijdende handelingen ook niet willen en ons (en eventuele in- of externe experts) hard nodig hebben om te leren het anders te doen.

In het algemeen kunnen we bij maatregelen uitgaan van het 4-Lademodel (Monique D'Aes):

Zij onderscheidt in haar model de volgende kwadranten: licht probleemgedrag, incidenteel (linksonder), licht probleemgedrag, frequent (rechtsonder), ernstig/zwaar probleemgedrag, incidenteel (linksboven) en ernstig/zwaar probleemgedrag, frequent (rechtsboven). Deze kwadranten vragen ieder om een andere mate van ondersteuning (er wordt een kans gegeven om te leren) of discipline (controle en straffen). In de bijlage van dit document zijn de maatregelen bij ongewenst/grensoverschrijdend gedrag opgenomen. Het gaat hierbij om disciplines op gedrag in het derde en vierde kwadrant.

3. Het ongewenste gedrag is ernstig en eenmalig: maatregel als signaal.

ondersteuning -
discipline +

1. Het ongewenste gedrag is niet ernstig en eenmalig: Waarschuwing.

ondersteuning -
discipline -

4. Het ongewenste gedrag is ernstig en frequent: maatregel is gericht op herstel. Er is een plan.

ondersteuning +
discipline +

2. Het ongewenste gedrag is niet ernstig en frequent: het gedrag moet aangeleerd/geoefend worden (pedagogisch doel) Er is een plan.

ondersteuning +
discipline -

Kwadrant 1 en 2:

Bij ongewenst en niet ernstig gedrag wordt het kind aangesproken op het gedrag en wordt herhaald wat het gewenste gedrag is. Daarbij is het helpend de vraag te stellen (op een passend moment⁹) 'wat maakt dat het niet lukt de regel na te leven'. Mocht het daarna nog een keer niet lukken volgt een tweede korte herinnering aan de regel en de maatregel die bij het nogmaals mislukken hoort. Mocht het dan nog een keer niet lukken wordt meteen de maatregel ingezet. Natuurlijk is dit de richtlijn en bepaalt de leerkracht op basis van erkende ongelijkheid of hij/zij beredeneerd (en volgens plan) afwijkt van deze uitgangspunten. Samengevat, waarbij de eerste twee stappen nog ondersteunend zijn:

1. het kind aanspreken en herinneren aan afspraak (eventueel navraag waarom het niet lukt)
2. het kind aanspreken (kort) en herinneren aan maatregel¹⁰
3. direct een maatregel inzetten

Maatregelen kunnen divers zijn. Op school is de afspraak dat pauzes geen straf tijd kunnen zijn.

Maatregelen worden in de groep (per bouw) afgesproken aan het begin van het jaar. Als een kind even afstand van de groep nodig heeft, is er in de groep een nadenkplek. Er is ook een nadenkplek buiten de groep, maar voorkeur heeft eerst de plek in de groep. Mocht een kind buiten de groep een plek toegewezen krijgen, dan is er altijd direct zicht op door een professional in de school. Er is altijd een vooraf afgesproken tijd voor een nadenkplek (max. 5 minuten).

Kwadrant 3:

Als het gedrag ernstig is en eenmalig zal er een maatregel volgen. Bij ernstig gedrag wordt altijd meteen de directie betrokken (om ook de maatregel te kunnen bepalen, zoals externe time-out of schorsing) en worden de ouders op school gevraagd om te praten over de consequenties. Ernstig gedrag kan zijn fysiek of verbaal geweld tegen leerlingen, professionals of ouders. Fysiek en verbaal geweld (anders dan een scheldwoord incidenteel) tegen een professional op school leidt direct tot schorsing. Zie ook de bijlage bij dit document: maatregelen/disciplines grensoverschrijdend gedrag.

⁹ dit kan in de groep, individueel, op het moment zelf of even later op een rustig moment. In elk geval op een weloverwogen moment waarbij respect en (samen) leren uitgangspunt is.

¹⁰ die met de groep is besproken bij het vaststellen van de regels

Kwadrant 4:

Zie kwadrant 3 bij grensoverschrijdend gedrag. De leerkracht heeft een gedragsplan opgesteld, dat bekend is bij ouders en waarvan de voortgang regelmatig wordt besproken. Waar nodig adviseert de school een multidisciplinair overleg (MDO). Externe partijen worden betrokken. Dit advies is niet vrijblijvend. Ouders krijgen een week na te denken over de inzet van externen, daarna zal, bij toestemming van de ouders, de intern begeleider de papieren die benodigd zijn om een MDO te organiseren verstrekken aan ouders, die deze papieren binnen een week retourneren. Als ouders de inzet van externen niet willen, zal de vraag gesteld worden op welke wijze de ouders inzet regelen om het gedrag op korte termijn te verbeteren. Als resultaat uitblijft zal óf intensievere inzet van externen volgen, of verandering van school (SBO cluster 4, TOP-groep) of bij herhaald grensoverschrijdend gedrag het protocol schorsing en verwijdering worden ingezet.

Onder **grensoverschrijdend gedrag (categorie ernstig)** verstaan we het volgende;

- **fysiek:** slaan, schoppen, knijpen, verwonden, duwen e.d. gericht op het lichaam van een ander
- **psychisch:** lastig vallen, pesten, uitdagen, bedreigen, onder druk zetten, enz.
- **verbaal:** grof taalgebruik, schelden, beledigen, bedreigen, racistische opmerkingen, grensoverschrijdende opmerkingen via social media, enz.
- **seksueel:** ongewenste intimiteiten, seksuele toespelingen/opmerkingen, sexistische opmerkingen enz.
- **vernieling en diefstal** van objecten en materialen.
- Ook pesten zien we (bij herhaling) als ernstig gedrag!

Het is belangrijk te weten dat **de school (leerkracht/directie) bepaalt** wat grensoverschrijdend in deze categorie is. Daarin is de afwijking van het gedrag op de afspraken/het gewenste en effectieve gedrag

leidend en niet de mate waarin een leerkracht met dit gedrag kan omgaan!

Een time-out wordt in principe alleen bij herhaling van incidenten gegeven als alle eerdere stappen gevolgd zijn, een plan is opgesteld en systematisch uitgevoerd (eventueel met inzet van externe expertise) en er onvoldoende verbetering zichtbaar is. De directie kan hier echter altijd van afwijken, als het incident daartoe aanleiding geeft.

Bovenstaande geldt vooral als de eerder genoemde algemene schoolregels of pleinregels niet worden nageleefd.

Als de regels rond **werkhouding** lastig zijn en kinderen niet het werk afkrijgen dat af zou moeten die dag gelden de volgende afspraken. Kinderen krijgen op de dag nog een herinnering aan de maatregel als het werk niet af is (afmaken op school of thuis en een bericht naar ouders). Het is van belang dat de leerkracht een klimaat garandeert en creëert, waarin alle kinderen hun werk kunnen afmaken. Daartoe is zorgvuldige indeling van de groep(jes) en een rustige werkomgeving (kan ook buiten de groep) essentieel.

- in de pauze wordt geen werk afgemaakt als straf
- in de groepen 3-4 wordt werk mee naar huis gegeven (leerkracht bespreekt met ouders -niet op het plein¹¹ - welk werk af moet en waarom het niet is gelukt)¹²
- in de groepen 5-8 maken kinderen het werk na schooltijd¹³ (leerkracht -of leerling- belt ouder om dit door te geven en waarom het niet is gelukt dit in de reguliere tijd te doen).

Het protocol ordemaatregelen (time out, schorsing, verwijdering en onaanvaardbaar gedrag van ouders (Fluenta) wordt bewaakt door de directie. Doordat de leerkrachten in een vroegtijdig stadium (en waar nodig met regelmaat) de directie en interne begeleider betrekken, kan gekeken worden of er andere stappen moeten worden genomen.

Top-groep

Sinds augustus 2022 huist de TOP-groep bij ons in op onze locatie Wijkersloot. Deze tijdelijke observatieplek voor leerlingen die het op hun reguliere school even lastig hebben qua gedrag, is een voorziening van het Samenwerkingsverband Profi Pendi. De expertise op gedrag die hiermee in huis is, maakt dat we eenvoudig kunnen sparren, advies kunnen vragen of iemand mee laten denken als er vragen zijn rond gedrag in groepen of bij individuele leerlingen. In het jaar 2022-2023 hebben we al veel van deze expertise gebruik gemaakt, bijvoorbeeld door coaching van leerkrachten of lessen groepsdynamiek.

Aanvullende praktische aanvullingen op het handboek

Looptijd trajecten gedrag:

We werken planmatig aan verbetering van gedrag van individuele leerlingen. We nemen de betrokken ouders daarin mee. Als we merken dat meer nodig is dan onze structurele inzet, delen we dit mee aan ouders. Soms hebben ouders tijd (en nog meer uitleg) nodig om hiermee in te stemmen. Hiervoor nemen we maximaal **twee weken** de tijd. Als de situatie onveiligheid oplevert, treedt het protocol ordemaatregelen, schorsing en verwijdering van Fluenta in werking en is voor ouders daarna de keus: ons advies opvolgen (of met een passend alternatief -met tijdspad- komen) of samen kijken naar een andere onderwijsplek. Voorwaarde is dat we als school alles hebben gedaan wat redelijkerwijs in onze mogelijkheden ligt.

Pleinwacht:

We lopen **actief** pleinwacht om incidenten voor te zijn, te binden met leerlingen, te sturen op (door ons) ongewenst gedrag. Ook op het plein zijn we bewaker van de veilige omgeving voor iedereen en alert op de mogelijkheden om samen te groeien in sociaal sterker worden. Leerkrachten lopen dus verspreid over het plein of zijn in interactie met (groepjes) leerlingen. Er zijn nooit meer dan twee leerkrachten op één plek op het plein.

Daarnaast zijn er kinderen die pleincoach zijn en daarvoor zijn opgeleid. Zij dragen mede verantwoordelijkheid voor de reguliere orde/ interventies. Er wordt met hen afgesproken met welke kinderen ze geen bemoeienis hebben op het plein: interventies op die kinderen zijn alleen voor de leerkrachten. De leerkracht is verantwoordelijk voor het doorgeven daarvan bij de pleincoaches.

¹¹ leerkracht vraagt ouders dan even binnen

¹² in geval van werken met een weektaak, verschuift de werklast door naar andere dagen en zal het werk uiterlijk de laatste dag af moeten zijn. Voorwaarde is dan wel dat de leerkracht een weektaak heeft opgesteld waarbij er geen rek is om ook een tijd niets te doen.

¹³ zie voetnoot 10

Het anti-pestprotocol

Aanleiding

Dit pestprotocol is opgesteld om duidelijk te maken hoe de school ermee omgaat als een kind gepest wordt of pest. Dit protocol sluit aan bij de missie en visie van de Beatrixschool, waarin 'Goed voor elkaar' centraal staat. Op de Beatrixschool werken we met de trainingen van Rots en Water. Twee leerkrachten hebben de opleiding daarvoor gevolgd. Op iedere school wordt gepest, ook op onze school. Pesten is een probleem en als dit aan de orde is wordt dit meteen en serieus aangepakt. In dit protocol staat beschreven hoe dit op de Beatrixschool gebeurt. We geloven erin dat pesten kan stoppen en dat sociaal emotionele ontwikkeling elk uur van de dag aandacht moet hebben, niet alleen tijdens speciale lessen.

Pesten moet als probleem worden gezien door de betrokken partijen:

- kinderen (gepeste kinderen, pesters en de groep eromheen)
- alle bij de school betrokken professionals
- ouder(s)/verzorger(s) (hierna: ouders)

Als er in een groep sprake is van pestgedrag, wordt de directie en interne begeleiding op de hoogte gebracht. Er kan voor gekozen worden de interne contactpersoon vertrouwenszaken in te schakelen. Eventueel worden ook externe deskundigen betrokken voor advies. Iedere school heeft een intern contactpersoon vertrouwenszaken aangesteld. Bij ons op school zijn dat voor locatie Wijkersloot Marije Hamer en Jantine IJntema (IB), voor locatie Zuilenstein zijn dat Bianca Vernooij en Stiny Oudshoorn.

Plagen

Wanneer is er sprake van plagen en wanneer is er sprake van pesten? Hoewel dat door kinderen verschillend wordt ervaren, is er in zijn algemeenheid het volgende over te zeggen: plagen is op basis van gelijkwaardigheid zonder de intentie de ander te kwetsen. Plagen gebeurt in en uit het zicht van de leerkrachten. Plagen kan pesten worden. Leerkrachten kunnen hierop alert zijn door te observeren in pauzes en vrijere momenten (in de gangen) en proactief te

sturen op ongewenst gedrag, ookal gebeurt dit onder het mom van 'een grapje'. Alle bij de school betrokken professionals zijn hierop gespitst: 'Goed voor elkaar' gaat verder dan alleen een motto.

Het kan zijn dat een leerkracht niet weet wat er zich precies afspeelt tussen de kinderen onderling, ook omdat het gedrag zich buiten school kan manifesteren. De leerkracht moet hierover dan worden geïnformeerd door de leerlingen zelf of door hun ouders.

Pesten

Een kind wordt gepest wanneer deze herhaaldelijk te maken heeft met negatieve acties van een ander (fysiek, verbaal, seksueel of psychologisch, direct of via internet/app-groepen e.d.) die op hem of haar zijn gericht en waarbij de macht ongelijk is verdeeld. We gaan ervan uit dat in de meeste gevallen waarbij een kind zich gepest voelt, de 'pester' niet de bedoeling heeft de ander pijn te doen. Wanneer de gevolgen voor de gepeste duidelijk worden gemaakt aan de pester, zijn de meeste kinderen bereid hiermee te stoppen. Als dat niet het geval is, wordt duidelijk gemaakt wat de gevolgen voor de pester zelf zullen zijn. Er zullen vanuit de leerkracht sancties/maatregelen volgen: pesten wordt nooit getolereerd en de leerkracht bewaakt (het gevoel van) veiligheid in de groep en voor elke leerling. Ook ouders van de pester worden hierin meteen betrokken. We gaan ervan uit dat ook ouders vinden dat pesten niet kan. Mochten ouders daar anders over denken/het gedrag van hun kind acceptabel vinden, zal daarover met de directie het gesprek worden gevoerd, waarbij uitgangspunt is dat de school bepaalt wat ongewenst en grensoverschrijdend gedrag is. We zien pesten als een ernstig en frequent probleem (zie Handboek Gedrag bladzijde 7)

Cruciaal in het ontstaan en het in stand houden van pesten, zijn de reacties van leeftijdsgenoten op de pester. Zolang deze het pesten blijven aanmoedigen, is het voor de pester moeilijker om hiermee te stoppen. Heerst er in een klas een mentaliteit van respect en vertrouwen, dan zal er minder gepest worden. Ongeacht de houding van de groep, is de leerkracht

verantwoordelijk voor het gaan staan voor de gepeste: kom je aan hem/haar, dan kom je aan mij. Pesten gebeurt vaak buiten het zicht van degene die kan ingrijpen, zoals een vader/moeder, juf of meester. Signalen opvangen kan wel en het gesprek voeren met de betrokkenen kan helpen inzicht in de situatie te krijgen en in de mate waarin pesten aan de orde is. Samenwerking tussen school en ouders is ook rond pesten van belang. We zien het als onze taak dat kinderen leren hoe ze op een respectvolle manier met elkaar omgaan. Belangrijk is ook dat kinderen wordt geleerd hoe zij kunnen aangeven dat zij zich gepest voelen, of merken dat er in hun omgeving wordt gepest.

Samenwerking tussen ouders en school

School en ouders halen voordeel uit een goede samenwerking en communicatie. Ook ouders hebben dus de verantwoordelijkheid om een pestprobleem bij de leerkracht aan te kaarten. Dit neemt niet weg dat iedere partij moet waken over haar eigen grenzen: het is bijvoorbeeld niet de bedoeling dat ouders andermans kind aanspreken, met als doel de problemen van het eigen kind op te lossen. Bij problemen van pesten of agressie zullen de leerkrachten, directie en ouders hun verantwoordelijkheid nemen en overleg voeren met elkaar, met als doel een goede oplossing te vinden die ook in de toekomst houdbaar is. Voorbeeldgedrag van leerkrachten en ouders is van groot belang. Er zal minder worden gepest als er duidelijkheid is over hoe we op de Beatrixschool met elkaar omgaan. We vieren verschillen en ruzies worden niet met verbaal of fysiek geweld opgelost. Agressief gedrag van leerkrachten, ouders en leerlingen wordt niet geaccepteerd. Alle betrokkenen nemen duidelijke stelling tegen dergelijke gedragingen.

Schoolafspraken en preventie

De schoolregels geven aan wat gewenst gedrag is. Aan het begin van het schooljaar stellen de leerkrachten in alle groepen (waar nodig) aanvullende klassenregels vast met betrekking tot het omgaan met elkaar. Deze regels staan in verbinding met de schoolafspraken (algemene afspraken, afspraken voor het plein en werkafspraken), en zijn in iedere groep zichtbaar.

Het is belangrijk kinderen positief te benaderen; we stimuleren en belonen gewenst gedrag. Tegelijkertijd wordt ongewenst gedrag niet getolereerd en zijn daarop bij herhaling of in ernstige gevallen maatregelen/disciplines op van toepassing (zie bijlage Handboek gedrag).

Aan de volgende onderwerpen wordt structureel aandacht besteed in de groepen: (gevoel van) veiligheid, omgaan met elkaar, omgaan met verschillen, rollen in een groep, aanpak van ruzies, etc.. Er wordt gebruik gemaakt van verschillende (samen)werkvormen, bijvoorbeeld kringgesprekken, het voorlezen of vertellen van verhalen, rollenspellen. Minstens tweemaal per jaar wordt vanaf groep 4 een sociogram afgenomen. Aan alle kinderen wordt dan individueel gevraagd met wie ze graag of juist minder graag samen spelen en/of werken. Vervolgens worden deze gegevens door de leerkrachten uitgewerkt om de onderlinge verhoudingen in de groep in kaart te brengen. Bij bijzonderheden wordt een gericht pedagogisch handelingsplan opgesteld. In dit plan wordt beschreven welke aanpak gehanteerd zal worden om het gedrag van een kind en/of een groep zodanig bij te sturen dat er geen situaties ontstaan (of voortduren) waarbij één of meerdere kinderen buiten de groep dreigen te vallen. Om de doelstelling van het pedagogisch handelingsplan helder te krijgen en/of om meer informatie te krijgen over de sociale competenties van de leerling, wordt de vragenlijst sociaal emotionele ontwikkeling ingevuld. Ook deze lijst wordt twee maal per jaar door de leerkracht voor alle kinderen ingevuld. De kinderen van groep 5 t/m 8 vullen twee keer per jaar de leerlingenvragenlijst in. De IB-er bespreekt de gegevens vanuit de vragenlijsten en het sociogram met de leerkracht en wordt er indien nodig een (groeps-) plan geschreven.

De leerlingen worden door de leerkracht gevolgd in hun ontwikkeling door regelmatig gesprekken te voeren met de Intern begeleider van de school tijdens de zogenaamde leerlingbespreking.

Aan het begin van het schooljaar krijgen alle kinderen informatie over de contactpersonen vertrouwenszaken (ICP-ers). Er wordt uitgelegd wie dat zijn, hoe en waar zij te vinden zijn en wat zij voor de kinderen kunnen doen. De ICP-ers hebben een eigen emailadres, te weten: icpz@fluenta.nl (locatie Zuilenstein) icpw@fluenta.nl (locatie Wijkersloot). In de school hangt een brievenbus, waar kinderen berichten voor de ICP'ers kunnen achterlaten. Er hangen reminders op prikborden in de school. Ook schrijven de ICP-ers jaarlijks een informatieve toelichting voor de weekberichten. De informatie is terug te vinden op de website.

Focus op de oplossing

Als een conflict zich tussen kinderen afspeelt dan zal de school kiezen voor een aanpak gericht op een oplossing die alle partijen recht doet. School borgt gemaakte afspraken. Soms is het duidelijk dat één van de partijen verkeerd zit/iets te leren heeft en dan is partij kiezen van belang. Natuurlijk met daarna(ast) hulp voor degene die in de fout gaat: wat maakt dat dit gedrag vertoond wordt en hoe wordt dit in de toekomst voorkomen?

Grenstellend

De school heeft als uitgangspunt dat kinderen zich niet willen misdragen. Het kan misgaan. Dit zijn leermomenten. De leerkracht zal dit samen met de leerlingen bespreken en nagaan hoe een volgende keer voorkomen kan worden. Tegelijkertijd is voor ernstig grensoverschrijdend gedrag sprake van maatregelen.

Ongewenst gedrag kan zich op verschillende manier manifesteren:

- **Verbaal:** vernederen, schelden, bedreigen, belachelijk maken, bijnamen geven, roddelen, briefjes rondsturen, bedreigen op internet, buitensluiten etc. ....
- **Fysiek:** schoppen, knijpen, slaan, spugen, krabben, bijten, trekken, laten struikelen etc.
- **Materieel:** stelen, bekladden van spullen, verstoppen van kleding en/of spullen, spullen kapotmaken, etc.

Bij ongewenst gedrag grijpt de leerkracht direct in, spreekt de leerling aan, onderzoekt (indien nodig) wat er precies gebeurd is en hoort alle betrokkenen. Zeker als het om herhaald gedrag gaat, zal er een sanctie volgen (zie Handboek gedrag).

Bij grensoverschrijdend gedrag, zoals hierboven beschreven, zal de leerkracht altijd contact opnemen met de ouders: in eerste instantie telefonisch of persoonlijk na schooltijd (niet op het plein, de ouders worden even mee naar binnen genomen) om hen te informeren en aan te geven of het is opgelost, of dat er nog actie wordt verwacht.

Bij herhaling van grensoverschrijdend gedrag of bij ernstig gedrag zullen ouders op school worden uitgenodigd voor een gesprek met de leerkracht (en mogelijk de intern begeleider of iemand van de directie). Zolang de ouder niet is te bereiken en/of niet op school is verschenen, wordt deze leerling uit de groep geplaatst. De groep wordt beschermd tegen het gedrag van deze leerling. Er wordt een plan opgesteld om verdere herhaling te voorkomen en de leerling te helpen ander gedrag te laten zien.

Er kan door school besloten worden om een leerling uit de klas te verwijderen. Dit wordt een time-out genoemd. In een oudergesprek wordt de time-out toegelicht. Tijdens de time-out wordt overwogen of deze leerling kan worden teruggeplaatst in de eigen klas. Deze time-out kan zowel in een andere groep, als thuis zijn. De directie bepaalt hierover.

De ouder meldt ongewenst gedrag

Welke stappen neemt de school als een ouder komt met een melding/klacht m.b.t. ongewenst gedrag van een andere leerling(en)?

Buiten schooltijd:

- Ouder licht melding/klacht toe in een gesprek met de leerkracht (en/of directie)
- School kijkt welke rol voor haar passend is, of dat acties naar de leerling(en) nodig zijn op school
- ouders en school houden contact: is het opgelost?

(spanningen na schooltijd, komen altijd de school binnen als het klasgenoten betreft of kinderen die elkaar op school regelmatig zien. Daarmee is het oplossen van incidenten na schooltijd even belangrijk als incidenten tijdens schooltijd.)

Tijdens schooltijd:

- Ouder licht melding/klacht toe in een gesprek met de leerkracht (en/of directie)
- School kijkt welke acties nodig zijn op school

- Er zal een terugkoppeling vanuit school naar ouders plaats vinden over de manier waarop het conflict is opgelost/wordt aangepakt. Dit gebeurt door de leerkracht op het daarvoor afgesproken moment.

Rol van de leerkracht (zie ook Handboek gedrag: ladenmodel):

Bij niet ernstig gedrag zal de leerkracht dit zelf in de groep en met de betrokken leerling(en) oplossen. Als het niet ernstige gedrag frequenter voorkomt, stelt de leerkracht een plan op en bespreekt dat met ouders. Dit plan is voor iedereen inzichtelijk in Parnassys. Bij ernstig grensoverschrijdend gedrag wordt altijd de directie op de hoogte gesteld en de leerkracht stelt de ouders telefonisch op de hoogte en nodigt ze op school uit. De maatregel die bij het gedrag wordt opgelegd, wordt besproken. Als de maatregel schorsing of een time-out is, zal de directie dit met ouders communiceren.

Rol van de ouder(s)

School en ouders spreken alleen in positieve zin over andermans opvoeding en andermans kind. Als u zich zorgen maakt over het welzijn van uw kind of het welzijn van andermans kind, dan overlegt u met school. Uitgangspunt daarbij is dat u in gesprek gaat met het doel een oplossing te zoeken die goed is voor u en uw kind, maar ook goed is voor de andere kinderen. We hebben daarin als school en ouder hetzelfde uitgangspunt.

Tenslotte

Het team van de Beatrixschool zet zich er dagelijks voor in dat alle kinderen zich tijdens hun basisschoolperiode veilig en prettig voelen en zich daardoor optimaal kunnen ontwikkelen. Kinderen leren als individu, maar ook als groep hun verantwoordelijkheid te nemen t.a.v. het welbevinden van zichzelf en anderen. Daarin hebben kinderen ons nodig: als school en als ouders. We zijn daarin als alle betrokkenen bij de school 'Goed voor elkaar!'

Bijlage bij Handboek gedrag

Maatregelen/disciplines grensoverschrijdend gedrag

De volgende maatregelen gelden bij een tweede uiting van het beschreven grensoverschrijdende gedrag. Dat betekent dat bij een eerste keer de ouders worden gebeld door de leerkracht, het gedrag wordt beschreven en de maatregel/discipline die bij een volgende overtreding wordt meegedeeld. Daarnaast wordt altijd de directie ingelicht en een notitie in Parnassys gemaakt: wat is er gebeurd, wat is er met het kind besproken en wat met de ouders. Ouders worden van deze notitie op de hoogte gesteld via Parro. Zij kunnen dit dan ook lezen in Parnassys.

De leerkracht bespreekt vanzelfsprekend het gedrag ook met de leerling(en) zelf en gaat uit van het feit dat de waarschuwing en het melden bij ouders het gewenste effect heeft: dat het ongewenste gedrag stopt.

Mocht dat niet het geval zijn en het kind vervalt in herhaling, dan gelden de volgende disciplines:

- Vechten: de leerkracht belt de ouders en het kind is een dag thuis (time-out of schorsing, afhankelijk van wat directie besluit)
- Schoppen, slaan, spugen, schelden: de leerkracht belt de ouders, ouders op school laten komen. Kind gaat tijdelijk naar een andere groep (interne time-out) en maakt daar (straf)werk. Dit werk moet af. Het kind is niet bij het gesprek met ouders aanwezig.
- Schelden¹⁴ grof, of tegen de leerkracht: leerkracht belt de ouders, er volgt een dag interne time-out: leerling is in een andere groep en maakt werk. Excuus aan leerkracht/andere leerling en als werk af is weer terug naar in de groep (ook als dat langer dan 1 dag duurt).
- Fysiek geweld tegen de leerkracht: leerkracht belt ouders en ouders komen naar school. Schorsing van minimaal 1 dag. Directie meldt het bij het bestuur.

- Brutaal gedrag (leerkracht bepaalt): ouders bellen en interne time-out: leerling is in een andere groep en maakt werk. Excuus aan leerkracht/andere leerling en als werk af is weer terug naar in de groep (ook als dat langer dan 1 dag duurt).

Voor de groepen 1-2 gelden aangepaste maatregelen. Omdat kinderen in deze groep soms meer fysiek zijn, zal ander gedrag moeten worden aangeleerd. Dat betekent dat bij bovenstaand gedrag ouders wel direct op de hoogte worden gesteld en dat na herhaling een plan volgt (opgesteld met ouders) hoe dit gedrag te stoppen. Eventueel wordt externe hulp ingeschakeld. Op bladzijde 9 van het Handboek Gedrag is beschreven hoe de termijnen zijn voor trajecten rond gedrag.

¹⁴ Dit schelden moet door de leerkracht zijn gehoord. Met mededelingen als: "juf, zij zei..." kun je in de groep of met kinderen het gesprek aangaan. Ook als het schelden wordt toegegeven is een maatregel mogelijk.

INSTEMMING

Dit handboek en anti-pestprotocol is in november 2022 in concept afgerond.

Het is aangeboden, toegelicht en definitief gemaakt in de teambijeenkomst op ...

Het is aangeboden en toegelicht in de MR vergadering van ...

Het is besproken in de MR vergadering van ...

Bijstellingen zijn verwerkt op ...

Vastgesteld en ondertekend door vertegenwoordigers op ...

Leerkrachten, medezeggenschapsraad en directie van de Beatrixschool onderschrijven gezamenlijk dit handboek, protocol en bijlage(n) door dit te ondertekenen. Dit protocol wordt vervolgens regelmatig in de teamvergadering en MR besproken en geëvalueerd.

Namens ouders tekent (vertegenwoordiger ouders MR):

Naam: ..... handtekening:

Namens team tekent (vertegenwoordiger personeel MR):

Naam: ..... handtekening:

Namens directie tekent:

Naam: ..... handtekening

